І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку:
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXVIII. Ч. 162. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 26-го СЕРПНЯ (AUGUST) 1961 ЦЕНТІВ 12 CENTS No. 162. VOL. LXVIII.

ЗДА ПЛЯНУЮТЬ ЛЕТ ЛЮДИНИ НА МІСЯЦЬ, ПОШИРЮЮЧИ БАЗУ КЕЙП КАНАВЕРАЛ

Вашингтон. — Федеральна агенція для справ аеронавтики і космічних дослідів подала в четвер 24-го серпня до відома, що ракетна база в Кейп Канаверал буде місцем, з якого в другій половині 60-тих років вилетить перший американець на Місяць. З тією метою існуюча в Кейп Канаверал база буде збільшена до понад п'ять разів її теперішньої величини, що дасть повну можливість висилати звідти космічні екіпажі і плятформи на Місяць та на інші планети. Адміністрація для справ аеронавтики й космічних дослідів перевела обрання бази Кейп Канаверал для приспішеного здійснення вимаганої президентом Кеннеді програми люнарних летів після докладного перегляду багатьох інших догідних для цього місць у ЗДА, зокрема над Атлантійським і Тихим океаном. З децизією названої адміністрації обрати Кейп Канаверал як найбільш відповідну з існуючих баз для випускання ракет великої могутности погодився секретар оборони ЗДА Роберт МекНамара і затвердив її. Щоб поширити і розбудувати Кейп Канаверал в потрібному напрямку, Адміністрація для справ аеронавтики й космічних дослідів плянує закупити 80.000 акрів землі на північ/північний захід від теперішнього 17.000 акрового центру ракетних і сателітних спроб в Кейп Канаверал, що перебуває під відданням летунських збройних сил і збудування якого коштувало кілька більйонів долярів. Закуп додаткової землі коштуватиме яких 60 мільйонів долярів. Пляни поширення Кейп Канаверал передбачають збудування шістьох чи й більше велетенських споруд для ракет „Сатурн" і „Нова", з допомогою яких будуть відбуватися космічні лети в майбутньому. Ці ракети вимагають наявности 10-милевої охоронної зони навколо них. Ракети „Сатурн" матимуть потужність випуску в яких 1½ мільйона фунтів. Ракета „Нова", що є тепер в конструкції, матиме потужність до яких 20 мільйонів фунтів. Потужність одного фунта визначає силу для викинення вгору 1-го фунта ваги ракети. Перша основна частина ракети „Сатурн" вже змонтована і перша спроба випущення цієї велетенської ракети відбудеться в жовтні цього року. Пляни поширення бази в Кейп Канаверал передбачає теж збудування різних споруд і дослідних станцій. Кошти одного випущення людини на Місяць обраховують на $20 мільйонів.

Сенат затвердив запропоновану Президентом програму перевишколу безробітних

Вашингтон. — На своєму зібранні, відбутому дня 23-го серпня ц. р., Сенат затвердив 60 голосами проти 31 запропоновану президентом Кеннеді чотирирічну програму вишколу незатруднених робітників у нових спеціяльностях. Охопить цей перевишкіл яких 100.000 безробітних американців, і його кошти винесуть 655 мільйонів долярів, які будуть асигновані федеральним урядом. Намагання республіканських членів Конгресу зредукувати пропоновану програму до двох років і 255 мільйонів долярів були безуспішні і поставлена в цьому напрямку резолюція, що Сенат затвердив тільки перших два роки цієї програми перевишколу, була відкинута сорок чотири голосами проти сорок тих. Передав програму перевишколу на розгляд Конгресу президент Кеннеді ще в травні ц. р. Прийнятий Сенатом законопроєкт надає секретареві праці уповноваження переводити перегляд працюючих сил ЗДА і визначати, які фахи і спеціяльності в даний момент найбільше потрібні. Водночас із цим секретар праці матиме змогу вибирати через місцеві уряди праці контингенти кандидатів для участи у злаштовуваних федеральним урядом вишкільних курсах. Відбуваючи цей перевишкіл, деякі з учасників цих курсів, особливо люди з родинами, матимуть змогу одержувати певні суми грошей на прожиток.

„Шулерська індустрія" в ЗДА має 25,000,000,000 дол. річних прибутків

Вашингтон. — Представники податкового уряду ЗДА заявили під час переслухань в сенатській інвестиґаційній підкомісії в середу, дня 23-го серпня, що прибутки з легальних і нелегальних газардових гор досягають суми 25 більйонів річно і що шулерські підприємства і шулери ошукують державний скарб на суму щонайменше 4,900,-000.000 долярів. Інші експерти в цій ділянці вважають, що сума прибутків шулерської індустрії набагато вища і встановлюють її на 50 більйонів річно. Г. Ален Лонг, директор розвідчого департаменту у Внутрішній Податковій Службі заявив, що докладну висоту невплачуваних газардовими грачами і підприємствами податків встановити тяжко, бо тяжко знайти якусь базу для обрахунку, тим більше, що закони приписи щодо податків від газардових гор є дуже різні в різних стейтах і водночас із цим не завжди сконкретизовані.

В АМЕРИЦІ

● Уряд ЗДА вирішив постачати своїм збройним силам в Західній Німеччині американське вугілля і кокс і водночас із цим припинити закупи вугілля і коксу німецької й іншої європейської продукції. Вирішено перевести цю зміну, не зважаючи на те, що європейське вугілля дешевше і його легше доставити, головним чином з метою підтримати платничий баланс ЗДА і допомогти розвитку американської індустрії.

● Аверел Гарриман, амбасадор президента Кеннеді для спеціяльних доручень і голова американської делеґації на конференції 14 держав в справі Ляосу, заявив після свого приїзду до Вашингтону, що Ляос ще є втрачений в користь комуністів і висловив надію, що незалежність і невтральність цього південноазійського королівства буде встановлена і збережена. Гарриман був викликаний до Вашингтону, щоб передати президентові Кеннеді звідомлення з перебігу Женевської конференції в справі Ляосу.

● Конґресова комісія для урядових справ затвердила законопроєкт про встановлення посту одинадцятого члена уряду і водночас із цим окремого одинадцятого департаменту в системі адміністрації ЗДА, що ним буде департамент міських справ і житлового будівництва. Очолить цей новий департамент перший негр в історії ЗДА з титулом члена уряду д-р Роберт Ц. Вівер, дотеперішній директор урядової агенції житлового фінансування. Цей департамент включатиме крім згаданої агенції ще Адміністрацію публічного будівництва, Федеральну адміністрацію житлового будівництва та Федеральну Крайову моргеджову асоціяцію.

Ветерани чужоземних воєн вимагають застосування сили в боротьбі з комунізмом

Маямі Біч. — Учасники 62-ої річної конференції Ветеранів Чужоземних Воєн прийняли в середу дня 23 серпня ц. р. одноголосно і без будь-якої дискусії резолюцію із закликом застосувати у випадку потреби збройну силу на Кубі й у Західньому Берліні, як і всюди там, де тільки потрібно. Ухвалену резолюцію переслано телеграфічно Президентові Кеннеді і обидвом палатам Конгресу, вимагаючи в ній цілковитого здійснення доктрини Монро і застосування збройної сили для відкинення загрози комунізму і кастроїзму в Західній гемісфері.

Республіканці підтримують компромісовий плян закордонної допомоги

Вашингтон. — Республіканські провідники в Конгресі виступили в четвер дня 24 серпня ц. р. із своїм компромісовим проєктом програми закордонної допомоги, який дуже зближений до пропонованої президентом Кеннеді програми довгочасової допомоги, але висловлює тепер вимогу щорічного затвердження Конгресом асигновання в рамцях цієї програми позик на економічний розвиток відсталих країн. В той час, як „конференційна" комісія Конгресу обговорювала можливості узгіднення різних проєктів і концепцій вирішення законопроєкту про закордонну допомогу, провідник республіканців у Палаті Репрезентантів Чарлз Галлек виступив із суґестією дати Президентові уповноваження почактувати і здійснювати не п'ятирічну, але чотирирічну програму закордонної допомоги з тим, що передбачені цією програмою асигнування були б затверджувані кожного року Конгресом. Водночас із цим, провідник республіканців у Сенаті сенатор Еверетт М. Дірксен виступив під час своєї пресової конференції з заявою, що республіканці не є відповідальні за зредукування пропонованої президентом Кеннеді програми закордонної допомоги в Палаті Репрезентантів і що республіканські члени Сенату і Палати Репрезентантів будуть підтримувати в основному програму закордонної допомоги през. Кеннеді, але обмежену до чотирьох років і з щорічною контролею Конгресу над уділюваними в її рамцях дотаціями і позиками.

Раск заповідає поширення й усправлення інформаційної служби ЗДА

Вашингтон. — Державний секретар ЗДА Дін Раск, виступивши перед сенатською підкомісією для справ апарату національної політики, заявив, що ЗДА започаткують найближчим часом заходи для поширення й усправлення інформаційної служби за кордоном, які матимуть на меті піднесення престижу Америки в очах світу і протидіяння неприхильній до ЗДА пропаганді. Найкращим засобом інформації і викликування прихильних до ЗДА настроїв є — на думку Раска — поведінка Америки, це значить її ставлення до тих чи інших актуальних подій і проблем і її позитивна реакція на ворожі наклепи і знеславлення. Стверджуючи це, державний секретар подав, як приклад, справу нісенітних обвинувачень проти ЗДА у поширюванні „заразків холери", що з ними виступили востаннє комуністичні китайські офіційні чинники. Зчинений комуністами крик не мав жадного успіху, бо ЗДА своєю активністю в Світовій Організації Здоров'я ОН і підтримкою усіх заходів спрямованих на боротьбу з хворобами і злиднями відібрали ворожій пропаганді будь-яку підставу. Справність американської інформативної служби в світі була видвигнена на обговорення в сенатській підкомісії для справ апарату національної політики, яка започактувала перегляд спроможностей адміністрації ЗДА у накинутій міжнародним комунізмом холодній війні. Виступив із своєю заявою Дін Раск у відповідь на заклики республіканського сенатора Дж. К. Джевітса, який сказав, що в порівнянні до інших ділянок урядової активности інформаційна служба ЗДА є дуже уподоблена і відсталена. Раск ствердив, що проблема успішної протидії проти совєтської пропаганди, яка намагається представити СССР, як єдиного оборонця визволення й волі колоніяльних і новостворених держав, була обговорена востаннє під час його зустрічі з міністрами закордонних справ Великої Британії та Франції.

Інсталяція Митрополита Кир Амврозія відбудеться 26-го жовтня

З поінформованих джерел подають, що врочиста інсталяція новоіменованого Митрополита Української Католицької Церкви в ЗДА, ВПреосвященного Архиєпископа Кир Амврозія Сенишина, відбудеться в катедрі Непорочного Зачаття Пр. Діви Марії у Филаделфії в четвер, 26-го жовтня 1961 р. В інсталяції візьме участь Апостольський Делеґат.

ПЛИВУЧА АТОМОВА ЕЛЕКТРІВНЯ

Командування Армії ЗДА запляновує і доручило вже будувати кораблі, на яких будуть заінстальовані атомові електрівні, що з них можна буде постачати електричну енергію з моря чи з рік для фабрик і підприємств на суходолі. Ці пливучі електрівні відіграють велику ролю на випадок перерву постачання електричного струму внаслідок воєнних дій чи якихось природних катастроф. На фото проєкт такого корабля і зліва схематичний плян атомової електрівні.

Гаммершилд перестерігає СССР проти нищення установи ОН

Об'єднані Нації. — Більшу частину вступу до денного порядку найближчої звичайної Генеральної Асамблеї, що почнеться 19 вересня ц.р., який водночас є звідомленням з діяльности Об'єднаних Націй за останній рік до 30 червня ц.р. включно, генеральний секретар ОН Даґ Гаммершилд присвятив обороні Об'єднаних Націй проти кампанії, що її розвели Совєти. Гаммершилд перестерігає СССР, що та совєтська кампанія, звернена нібито проти його особи чи проти теперішньої організаційної системи Генерального Секретаріяту, насправді б'є по Об'єднаних Націях, як установі та загрожує розваленням цієї установи. Гаммершилд рішуче виступає проти совєтського проєкту на встановлення тричленної колеґіяльної системи в керуванні Генеральним секретаріятом, та ще й із правом вета для кожного з тих трьох генеральних секретарів, і твердить, що — навпаки — генеральний секретар Об'єднаних Націй мусить мати авторитет і повну незалежність. Гаммершилд боронить установу ОН, як терен для мирного полагоджування міжнародних спорів, але водночас заперечує, наче б Об'єднані Нації мали стати „тою третьою стороною", що забиратиме голос в актуальних міжнародних конфліктах, як ось напр. Берлінська криза.

Даґ Гаммершилд

ЗДА підозрівають, що СССР переводить крадькома атомові досліди

Женева. — В найближчий понеділок відновляться наради Женевської конференції про припинення атомових дослідів, при чому приявним буде вже голова американської делеґації Артур Дін, який в минулу середу виїхав з Вашингтону. Він нараджувався з през. Кеннеді й керівними чинниками Пентаґону та Комісії Атомової Енерґії й у висліді тих нарад саме й появилася 34-сторінкова брошура, видана в цій справі державним департаментом. Ця брошура має декларативний характер і її зміст зводиться до того, що коли большевики далі будуть на Женевській конференції крутити, зволікати та відмовляти згоди на підписання договору про припинення атомових дослідів і встановлення міжнародної контрольної системи, то ЗДА будуть примушені відновити свої досліди. Женевська конференція триває вже від 30 жовтня 1958 року і вона зайшла в сліпий кут внаслідку непогоджування большевиків на систему міжнародної контролі. Большевики зажадали, щоб міжнародною контрольною комісією керувала „тройка", себто колеґія по одному представникові від Заходу, СССР і невтральних, з правом „вета" для кожного з них проти кожноразової контролі, що в практиці виключило б контролю. Державний департамент стверджує, що в такому „відкритому громадянстві", як ЗДА, неможливо потайки переводити атомові досліди, зате в „закритому громадянстві", як СССР, де уряд не відповідає перед парляментом, де все засекречено і де нема вільної преси ані публічної опінії, уряд може переводити засекречені досліди. Тому ЗДА не можуть продовжувати до безконечности такого ризика — не переводити самим дослідів та вможливлювати їх большевикам.

Стівенсон відповідає Кубі й Совєтам

Об'єднані Нації. — У четвертому дні засідання надзвичайної сесії Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй в справі французько-туніського конфлікту за Бізерту, в минулий четвер 24 серпня, представник Куби Маріо Ґарсія Інчаустеґі заатакував З'єднені Держави за зберігання на території Куби морсько-летунської бази Ґвантанамо. Він приєднався цілком до совєтської вимоги про скасування всіх закордонних баз та закинув Америці, що вона має базу в Ґвантанамо не задля оборони американського континенту, а для загрожування самостійним малим латиноамериканським країнам. Кубінський речник назвав базу Ґвантанамо „кубинською Бізертою". У відповідь йому американський амбасадор Адлей Стівенсон закинув кубинцеві, що він вводить нову доктрину „міжнародного безправ'я". Кубинець, мовляв, нехтує двосторонні договори, оперті на взаємному довір'ї та на праві країн домовлятись про взаємну безпеку. Стівенсон покликався на практику останнього сторіччя, як на найкращий доказ, чи Америка поборює чи захищає американські країни. База Ґвантанамо спирається на двосторонньому кубинсько-американському договорі з 1934 року, де виразно сказано, що всі дальші рішення про неї можна приймати тільки за двосторонньою згодою. До совєтського представника Морозова Стівенсон звернувся з закликом, щоб Совєти признали східнім німцям те саме право самовизначення, що його ЗДА признали Порто Ріці, що її Морозов назвав був у своєму попередньому виступі „американською колонією".

В Японії не мають сили ані праві націоналісти ані комуністи

Токіо. — Остання 9-денна візита Анастаса Мікояна в Японії виявила, що ані правонаціоналістичні, ані комуністичні організації не розпоряджають поважними кадрами і не мають великої сили. Боячись авантур збоку націоналістів чи навіть замаху на особу Мікояна, японський уряд змобілізував 10.000 поліціянтів на його охорону і в самому Токіо 5.000-7.000 поліціянтів вічно оточували того совєтського „достойника". Тим часом праві націоналісти, які відгрожувались „мобілізацією народних мас" для демонстрацій проти Мікояна, ніколи не зуміли стягнути більше кількасот осіб. Поліція твердить, що 100 правих організацій в цілій Японії не нараховує більше 65.000 членів. Алеж комуністи, які — логічно — повинні були мобілізувати „маси" для маніфестацій в честь Мікояна, цілком завели. Японський уряд і керівна Ліберально - демократична партія, як узагалі величезна більшість громадянства дуже вдоволені із ствердження такого факту, бо японські урядові кола не хотіли б, щоби ліві демагоги могли причіпляти всяким урядовим і патріотичним акціям „фашистську" марку, — ані тим паче не хотіли б, щоб Японія компромітувалась в очах закордону такими авантурами, які їх робили комуністи і їх поплентачі, коли мав приїхати Д. Д. Айзенгавер.

ЗДА ВІДКИДАЮТЬ НОТУ СССР, ЯК „ФАЛЬШ, ЦИНІЗМ І НАКЛЕП"

Вашингтон. — З'єдинені Держави проголосили в четвер 24-го ц. м. заяву у відповідь на совєтську ноту з попереднього дня у справі летунської комунікації між Західньою Німеччиною і Західнім Берліном. У тій своїй ноті Совєти вперше заквестіонували свобідну комунікацію між Німецькою Федеративною Республікою і Західнім Берліном, закинувши американським властям, що вони зловживають шляхами вільного комунікаційного руху для перевоження до Західнього Берліну „саботажистів, реваншистів і провокаторів". Совєтська нота накидається поіменно на цілий ряд західньо - державних мужів, як міністер для всенімецьких справ Ернст Леммер, президент німецького парляменту д-р Ґерстенмаєр, лідери західньо - німецьких політичних партій і ін., які нібито приїздять до Західнього Берліну, щоб вести „злобну і провокаційну" кампанію проти „миролюбного" східньо - німецького сусіда та інших „соціялістичних держав". Совєтська нота закликала Америку до припинення тих „міжнародних провокацій" та твердила, що вільна комунікація між Західньою Німеччиною і Західнім Берліном була встановлена лише для свобідного постачання американського ґарнізону у Західньому Берліні. ЗДА зареаґували негайно і надзвичайно гостро. В заяві державного департаменту називається совєтську ноту фальшивою, цинічною, безвідповідальною і наклепницькою. ЗДА твердять, що самі большевики знають, що їх закиди є фальшиві та що вся їхня нота має служити для відвернення уваги світової опінії від незаконних і провокаційних актів комуністів на терені Берліну. Американська нота цитує вийнятки свогочасних совєтських декларацій, які ґарантують свободу рухів на терені цілої Німеччини включно з Берліном та провоєкономічну єдність Німеччини. — Наклепницькі заваги совєтського уряду щодо законних дій вільних людей у Західньому Берліні кажуть здогадуватися, що совєтський уряд поручає З'єдиненим Державам солідаризуватись з совєтським поглядом, що єдиним правильним способом німецького життя було б підпорядкування його диктаторському правлінню" — кажеться в американській ноті. Совєтські оскарження — кажеться там далі — можна б не брати поважно, але треба поважно взяти прозору „погрозу аґресії" проти альянтських летунських шляхів до і від Західнього Берліну. Тому ЗДА „наполегливо перестерігають" Совєтський Союз, що кожне перешкодження вільному доступові до Західнього Берліну совєтськими чи східньонімецькими чинниками буде вважатись за аґресивний акт, за наслідки якого буде в цілості відповідальний совєтський уряд.

У негайних газетних коментарях звертається увагу, що тон американської заяви подібний радше на стиль совєтських нот і заяв, ані ж на делікатну дипломатичну мову. Підкреслюється також негайність американської відповіді. У Вашингтоні — читаємо — зрозуміли, що дотеперішній терпець і стриманість Заходу у відповіді на задругування Східнього Берліну були прийняті у Москві, як вияв слабости і що тому треба перестерегти Москву перед фальшивою калькуляцією. Совєтська загроза спутання вільного доступу до Західнього Берліну вдарила по найболючішому місці і тому Захід рішив реаґувати негайно і рішуче.

Західній Берлін не дозволяє комуністам на відкриття „подорожніх бюр"

Берлін. — Східньо-берлінський посадник Фрідріх Еберт, до речі — син колишнього соціялістичного президента німецького парляменту, — звернувся листовно до посадника Західнього Берліну Віллі Брандта з офіційною просьбою на дозволення відкрити в Західньому Берліні двох „подорожніх бюр", які видавали б перепустки для відвідування Східнього Берліну. У розпорядку з-перед трьох днів про обмеження комунікаційного руху між двома частинами міста до сімох пунктів переходу з західньої до східньої частини, казалось про обов'язкові перепустки, що їх видаватимуть такі подорожні бюра. Тому, що існування таких офіційних експозитур східньо - берлінських і східньо - німецьких властей в Західньому Берліні створювало б небезпечний прецедент і означало б посереднє визнання західньо - берлінськими властями комуністичного режиму на сході, то західньо - берлінські власті відмовили дати такий дозвіл. Східньо - берлінські власті хочуть відкрити такі експозитури на одній із зупинок надземної міської залізниці, що перебуває під комуністичною адміністрацією, але західньо - берлінські чинники стоять на становищі, що комуністи можуть тільки технічно адмініструвати рухом, а сама залізниця знаходиться на суверенній західній території і там комуністи не мають права урядувати та видавати ніяких документів.

У СВІТІ

● Кореспондент „Ізвєстій" в Західній Німеччині Олег Єнакієв дістав наказ від західньонімецьких властей негайно виїхати внаслідку „постійного очорнювання керівних західньонімецьких державних осіб". Це перший випадок за 12 років існування Німецької Федеративної Республіки, що видалено з краю комуністичного журналіста. Водночас організація кореспондентів західньо - німецьких газет, акредитованих у Бонні, рішила виключити східньо - німецьких журналістів.

● Американська військова поліція в Західньому Берліні врятувала двох совєтських старшин, як вони, їдучи автом вздовж кордону між двома частинами Берліну загнались з східнього боку під сам кордон. Коло 500 західніх берлінців, що стояли по західньому боці кільчастого дроту, побачивши совєтських старшин почали кричати до них і зайняли таку грізну поставу, що можна було лякатися, що кинуться на них почерез заставу або обкидають камінням. Американська поліція відтиснула обурених берлінців.

● В самій тільки столиці Конґа, Леопольдвілі, є 80.000 безробітних. Економічна криза в Конґо все ще не опанована. Щоб примусити парляментарних послів не абсентуватись — уряд вніс законопроєкт, що накладає високі грошові кари на послів за спізнення на наради та ще вищі за неприявність.

● Генеральна Рада централі професійних спілок в Англії, яка охоплює 8.000,000 членів, прийняла постанову про виключення робітничої спілки електриків, яка нараховує 240,000 членів. Недавно суд покарав комуністичних керівників тієї спілки за сфальшування виборів.

● У Франції й Альжирі відбувся вночі з минулого вівтірка на середу цілий ряд бомбових атентатів, при чому вісім осіб було поранених, а матеріяльна шкода дуже велика. У метрополітальній Франції вибухло 25 бомб, при чому в самому Парижі 13. Бомби підкинено головно перед домами видатних прихильників режиму де Ґоля, членів уряду, редакторів газет та письменників. В Тур вибухла бомба перед домівкою комуністичної партії. Всі атентати приписується французьким націоналістам.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Логіка ситуації

Ціле людство переживає духову кризу, заколот у світі думок та почувань. Тому подібний стан в українському громадянстві не є явищем анормальним. Навпаки, він ще логічніший, коли взяти під увагу специфічний духовий клімат в кожній великій еміграції кожного часу, — коли взяти на увагу стан уярмлення українського народу на його рідних землях та неминучі розбіжності думок українців у вільному світі на шляхи, якими повинна йти українська визвольна політика. Ця розтіч думок і настроїв проявляється ще яскравіше на тлі останньої гострої Берлінської кризи. Протягом кругло 50-ох років українська політична думка, так би мовити, „ставила на війну". Ще перед першою світовою війною добачувано у збройному зударі Австро - Угорщини і Росії шанс для визволення України. Воєнна програ Росії, внаслідок якої прийшла революція з відродженням української нації і держави, наче потвердила цю тезу. Між двома світовими війнами українська політична думка вбачала знову у війні найкращий спосіб до розвалення відреставрованої російської імперії. Але надії на війну між Німеччиною і СССР завели подвійно: передусім гітлерівська Німеччина виявила колоніяльну ненаситність і жорстокість у такій мірі, якої ніхто не міг передбачити, а потім — західні альянти поробили низку страхітливих не тільки для України та всього Сходу Европи, але й для себе самих, помилок, які скріпили Совєтський Союз і привели до нинішнього стану.

Тому не дивниця, що коли нині стала актуальнішою, ніж будь-коли від 1945 року, можливість нової війни проти СССР, в українській вільній громаді помічається деяке збентеження. З одного боку всі українці у вільному світі одностайні в тому, що у випадку війни большевизм буде знищений, а з другого — існує острах перед наслідками атомової війни для українських земель і західньої цивілізації. Проти давньої української „ставки на війну", як на засіб визволення України, постала сильна й не позбавлена логіки теорія здобування української державної волі еволюційним шляхом, з вірою, що українська національна стихія спротивиться русифікаційному натискові большевицької політики і що з часом кріпшатиме не „моноліт совєтської нації", а — відосередковий гін неросійських народів, як неминучий наслідок неминучої лібералізації підсовєтських відносин, також у революційній формі.

А втім, як наявно доказує розвиток останніх міжнародних подій, дискусії й суперечки на тему шляхів української закордонно - визвольної політики мають насправді суто теоретичний характер, бо вони не всилі змінити ходу холодної війни. Всі держави світу не хочуть війни, але перегони у збросні дійшли цього року до найвищих в історії світу військових бюджетів. Анастас Мікоян заявив цього тижня в Японії, що „було б божевіллям, якби Америка почала війну", але насправді божевільною є совєтська політика, яка дає Америці для вибору тільки одну з двох можливостей: капітуляцію або війну. Кардинальним питанням для всієї західньої політики стало: як далеко можна поступатись Москві, — де є той кордон, поза який уже не можна завертати. Захід проковтнув впродовж останнього місяця повну інкорпорацію Східнього Берліну до комуністичного світу, але здає собі справу, що зречення з Західнього Берліну було б самогубством.

Коли ж у такій ситуації не можна буде капітулювати, то прийде до війни. Війна в наелектризованій атмосфері може вибухнути з будь-якої благої, другорядної причини. Війна стала реальною можливістю. Нам, українцям, не треба тепер теоретичних дебат з ділянки політичної думки, зате невідхильним, негайним імперативом стає — єдність всього національного табору, лад у громадянстві, авторитет єдиного національно-політичного проводу. Продовжування нинішнього стану українського розгардіяшу було б нашою капітуляцією.

Совєтський цукерок жидам

До 1948 року жидівське населення в Совєтському Союзі мало свої книжкові видавництва, свої часописи та журнали, друковані жидівською — їдиш — мовою, і користувалося деякими можливостями розвитку своєї культури. Після того, як Сталін у 1948 році, в році створення ізраїльської держави, започаткував гострий антижидівський курс, різного роду репресії та шикани, совєтським жидам відібрано право видавати свої газети та книжки. Деякі пільги надано їм щойно в час відлиги, з 1956 року, які й виявилися в дозволі опублікувати декілька книжечок з творами жидівських письменників — Шолома Алейхема, І. Переца та ін. Ще треба ствердити, що, внаслідок гітлерівських масакр і еміграції, кількість жидів в СССР зменшилася до 2 мільйонів, і ведена комуністичним режимом політика тиску та русифікації спричинилася до масової денаціоналізації жидів, прикладом чого може бути факт, що в 1926 році 76% жидівського населення подавало жидівську мову, як свою рідну, а в 1959 — тільки 25%.

Екстермінаційна політика Москви супроти жидівського населення в СССР викликала гостру реакцію в світі, особливо ж серед жидів в Ізраїлі і в ЗДА, які почали збирати і публікувати матеріяли про здійснювану супроти жидів політику геноциду. Щоб зацитькати всі ті протести і голоси обурення, совєтський уряд, який досі забороняв видавати книжки і часописи в жидівській мові, мотивуючи тим, що їх нікому читати, вирішив раптом по п'ятьох роках інтервенцій і тягання, дозволити на видавання жидівською мовою журналу „Совєтіш Гаймлянд" — „Совєтская Родіна". Цей журнал буде появлятися раз на два місяці, тиражем 25.000 примірників, а редагуватиме його жидівський поет Арон Вергеліс з допомогою письменників Моше Тейфа, Авраама Гонтара, Нохема Ойсландера та ін. До першої книжки журналу, за липень-серпень 1961 р., увійдуть пісні і поезії про . . . Кубу і Конго, поема про побудову гідроелектрівні на Сибіру та життєпис Юрія Гагаріна, значить, матеріяли цілком далекі від будь-якої жидівської проблематики.

Редактор „Совєтської Родіни", Вергеліс, відбув ще перед виданням журналу розмову з кореспондентами закордонної преси, намагаючися переконати їх, що справа публікації журналу залежала не від уряду, а виключно від жидівських письменників, членів Союзу письменників СССР, і що цей почин був дуже прихильно підтриманий провідниками цього союзу, включно з . . . Еренбургом і Феліним. Запитаний, чи не було труднощів з жидівськими друкарськими черенками, Арон Вергеліс дав нісенітну відповідь: „Країна, яка випускає „спутніки", може виробляти також і жидівські черенки" . .

Коли взяти до уваги трагічну ситуацію жидів в СССР, виявлену недавно провідником світового жидівства Нахумом Гольдманом під час сесії екзекутивного комітету Світового Жидівського Конгресу в Женеві, і ревеляції редактора жидівського тижневика в Шикаго Дж. І. Фішбайна, який відбув цього року подорож по СССР, зокрема факт, що жиди в Совєтському Союзі позбавлені культурної та релігійної свободи і що большевики за яких десять років переведуть те, чого не довершив Гітлер, значить, доб'ються ліквідації жидівства в СССР, то дозвіл видавати журнал „Совєтіш Гаймлянд" є повним злобного глуму жестом Москви. Розрахований цей жест на обдурення світової опінії і, з другого боку, він є цукерком для зацитькання деяких наївних, запаморочених совєтською пропагандою жидівських кіл.

Як виходить із голосів преси і коментарів самих же жидівських публіцистів, дехто з них уже зловився на цей цукерок Москви і починає писати про „відхід від політики Сталіна" у відношенні до жидівського питання в СССР.

И. Чировський

АВТОВІ ПРОДУЦЕНТИ І РОБІТНИКИ

31-го серпня прийде критична хвиля в американській економіці, коли то автові робітники, об'єднані в одній із найсильніших спілок, набудуть законного права розпочати страйк в одній із найбільших галузей промисловости. Уряд покищо не бажає втручатися в цю справу, шануючи традиційну американську свободу колективних переговорів між працедавцями і робітниками.

Секретар праці Голдберг рішуче ствердив саме таке офіційне становище уряду. Але уряд проти страйку, який може спричинити великі шкоди як то вже було, наприклад, у сталеварній та копальняній індустрії чи на транспорті.

Страйк в автовій промисловості приніс би мільйони втрачених годин праці, мільйони долярів втрачених прибутків трьох великих автомобільних продуцентів, Дженерал Моторс, Крайслер і Форд, і мільйони долярів втраченої купівельної спроможности соток тисяч робітників. А все це передусім спинило б економічне піднесення по недавній рецесії і наразило б економіку країни на сильний шок, якого саме тепер треба б уникнути в обличчі міжнародної політичної напруги.

Значення нормального виробничого процесу в автомобільній промисловості ЗДА таке велике, що коли б страйк вибухнув — уряд в якійсь формі мусів би встрянути в проблему.

Переговори між робітниками і продуцентами в справі підписання нового контракту праці почалися ще 28 червня, але до жадних успіхів не привели. Причина цього проста. І промисловці і робітники стали на діяметрально протилежних позиціях, і тому осягнути будь-яке порозуміння дуже важко. Ключове становище спілки Об'єднаних Автових Робітників на ринку праці уможливлює її войовничість, а динамічний і агресивний її провід — згадати б тільки її президента Волтера Рутера — за своє місійне призначення вважає невпинне і чимраз більше покращання становища робітництва в Америці взагалі. До того ж американська економіка перебуває нині в процесі піднесення, і тому провід робітничих спілок вважає, що це є найбільш відповідна пора добитися нових успіхів.

Під час рецесії або депресії спілки втрачають силу і агресивність, бо загальне економічне положення не дозволяє збільшувати кошти виробництва через признання робітникам кращих умов праці і вищих платень. В 1957-му році також підписувано контракт між автовими робітниками та продуцентами, і згаданий вже Волтер Рутер висував дуже радикальні домагання: збільшення платень, розподіл компанійних зисків між робітниками, поліпшення хворобового і старечого забезпечення та гарантії річної платні. Пізнім літом того року прийшла рецесія, і — контракт підписано куди скромніший.

Тепер спілка Об'єднаних Автових Робітників висунула такі домагання, які відразу ж викликали гострий спротив продуцентів. Найбільш дразливою є вимога признати організованому робітництву право розв'язувати питання, які традиційно належать до компетенції дирекцій компаній.

І так Рутер вимагає, щоб спілки мали вплив на адміністрацію компаній і на вибір місця для нових фабричних закладів; щоб їхня згода була потрібна при реорганізації і ліквідації старих фабричних закладів; щоб спілки мали вплив на встановлювання цін на авта і інші вироби, мали право контролювати книговодство і зисковність підприємств; щоб робітникам виплачувано місячні або річні пенсії, а не платні від годин праці.

Крім таких „революційних" вимог, на які ледве чи прийшов уже час, висунено ще й стандартні домагання: збільшити платні, скоротити години праці, поширити робітниче забезпечення на випадок хвороби, каліцтва та старости і т. д. Додано ще й емоційний момент: найвищий час, мовляв, уважати робітника за людину, а не за виробниче знаряддя!

Розглянувши всі ці домагання, автомобільні компанії заявили, що задовольнити їх неможливо. Представники компанії Крайслера вважають, що вимоги перевищують будь-які подібні вимоги за останніх 25 років. Представники компанії Дженерал Моторс обчислили, що реалізація унійного пляну тільки для їхньої корпорації перевищила б 86 мільйонів долярів. А представники компанії Форда стверджують, що це піднесло б оплату однієї години праці на доляра. Порушено також справу небезпеки поважної інфляції внаслідок такого збільшення коштів виробництва, хоч спілки це припущення заперечують, кажучи, що не збільшення робітничих платень, а монопольний характер веденої компаніями політики цін загрожує інфляцією.

22-го серпня згадані три великі автомобільні компанії представили свої пропозиції для підписання трирічного колективного контракту праці: 23.7 цента підвишки платень (7,5 цента в першому, 8 — другому і 8,2 цента — в третьому році), з окремими грошовими додатками, коли б робітник працював менше як 36 годин на тиждень, з 36-годинним тижнем праці і з деяким покращанням забезпечення. В цілості переведення в життя цих пропозицій підвищувало б на 28-30 центів оплату однієї години праці. Представники компаній висловили сподівання, що їхній проєкт стане тривкою базою для переговорів.

Реакція спілки Об'єднаних Автових Робітників була наглою і гострою. Робітничі провідники назвали цей проєкт разюче недостатнім і несправедливим. А день 31-го серпня наближається. Чи дійде до згоди — невідомо. В кожному разі спілка Об'єднаних Автових Робітників призбирала фонди на випадок страйку, щоб виплачувати своїм членам від 15 до 25 долярів підмоги тижнево, залежно від чисельности родини поодинокого робітника.

БАТЬКИ! Зв'яжіть замолоду Ваших дітей з найстаршою, найбільшою й найбагатшою українською національною установою поза межами Батьківщини, якою є Український Народний Союз, щоб запевнити їй кращу будучність, а нашій громаді у вільнім світі нового свідо-

В. Лисовський

ПРО УКРАЇНСЬКУ МАЛУ ЕНЦИКЛОПЕДІЮ ТА ЇЇ АВТОРА

Зацікавлені українською книжковою продукцією на еміграції вже понад два роки мають нагоду в нерівномірних відступах часу спостерігати появу книжок великого формату під назвою „Українська Мала Енциклопедія". Автором її є дійсний член НТШ і ВУАН, проф. Є. Онацький. Переді мною її восьма книжка на літери М—Н. Значить, приблизно половина цілісного твору. Це й дає мені привід до писання цих рядків, бо вже перша половина дає достатнє поняття про якість і характер повного твору.

УМЕ Євгена Онацького дозволі далеко відбігає від того поняття, яке ми звичайно прикладаємо до „книги знання". Завданням енциклопедії є у звичному понятті синтезувати всі людські знання та у зв'язкій формі, в азбучному порядку поодиноких назв, подавати вичерпний виклад тих знань.

Як суто науковий твір, енциклопедія повинна зберігати в опрацюванні окремих гасел (до чого притягається десятки, а то й сотні спеціялістів - співробітників), крім максимальної стислости і вичерпности, ще й максимальну об'єктивність та наукову правдивість, а в редакційному плянуванні — співмірність коментарів, пропорційних своїм розміром до питомої ваги даного факту чи явища.

Існують малі, скорочені енциклопедії, переважно для шкільного вжитку, що їх укладають поодинокі автори. Але їхнє авторство зводиться здебільша до згущування і довільного селекціонування матеріялів великих, повних енциклопедій.

Проф. Онацький своїм твором дає своєрідний і дуже рідко подибуваний у світі зразок енциклопедії, за своїм спеціяльним і суто індивідуальним опрацюванням, а також доказує, що енциклопедія не перестає бути собою навіть тоді, коли кут її світосприймання звузити майже тільки до одного народу, а світооцінку до його життьових інтересів.

Тому УМЕ можна б назвати енциклопедією українознавства. Бо навіть вміщені в ній окремі назви, що начебто й не мають прямого відношення до українства, часто вживані в нашій літературній чи розговірній мові або пов'язані якось з українським побутом чи історією (наприклад, наглі суди, наган, мецотинто, мирт, Мусоргський Модест, муслін, містерія, Мунес Гюї і ін.). А втім, майже кожна назва, крім речевого вияснення, нав'язує до української історії, культури, народних традицій (ці останні сильно в Онацького наголошені) або вміщає відповідну цитату з відомих творів наших письменників, науковців чи публіцистів. Для характеристики наведу назву „м'ята":

„М'ята, губоцвітна ростина з сильним запахом. У нас м'яту святили на Маковея і потім уживали, як лікувальний засіб. На Херсонщині — „як пече всередині, то варять та п'ють" (Ящуржинський в К. Ст. 1889, VIII, 524-27). На Київщині давали м'яту пити, щоб жінці молоко прибуло (Кузеля, П, 27). На Волині свячену м'яту клали від поганиці в обув (МУЕ НТШ, VI, 103).

Уночі під Івана Купала дівчата, разом з іншим зіллям, рвали і м'яту, що мало допомагати в любощах, а також проти відьом: „В нашім купайлі кущик м'яти, щоб не перейшла відьма хати" (Сумцов в К. Ст. 1889, VIII, 420-27).

В українських весільних піснях м'ята символізує дівоцтво. Під час вінкоплетин молода співала:

„Вийте, дівочки, собі
І мені, —
Собі звийте з рути,
з м'яти,
Мені звийте з барвінку..."

Або: „Спасибі тобі, таточку, за кудряву м'яточку, за запашний васильочок, за твою учтиву дитину, що вона по ночах не ходила, при собі сноток носила" (Чуб. IV, 451).

Дикарев звернув увагу, що м'ята майже завжди супроводить у піснях руту. Характерна ознака м'яти — її присмні пахощі, а рути яра зеленість, улюблений мотив молодости; звідси Дикарев виводив, що рута, мабуть, символізує фізичну красу дівчини, а м'ята її духову красу, цноту тощо. У китайців м'ята — символ соромливости.

М. Хвильовий у своїй відомій новелі „Я" теж увів символіку м'яти, як духової краси:

— „Тривога! — Мати каже, що вона полквала сьогодні м'яту, і м'ята умирає в тузі.

Мати каже: — „Надходить гроза!" і я бачу, в її очах стоять дві хрустальні росинки . . ."

В Галичині м'яту садили на могилках. (Етн. Зб. НТШ XXXII, 315) . . ."

Вже самий вибір назв у якійсь мірі окреслює характер і призначення УМЕ, не кажучи про коментарі та екскурси, які роблять твір зовсім таки своєрідним, а поза тим віддзеркалюють багату індивідуальність і справді енциклопедичність знання його автора.

З огляду на одноавторство такого знатного твору, що оце входить в нашу популярно - наукову літературу, не зайво буде поцікавитися особою його автора.

З постанням Української Народної Республіки, молодий Онацький просто з університетської лавки переходить на становище працівника уряду, з питомим йому темпераментом перебираючи на себе різні рисковні й небезпечні завдання. Запальність, самопосвята в служінні національним ідеалам, нехтування особистими справами, коли йде про громадські, а при тому незігнута вольовість у досяганні наміченого і муравлина роботящість — це ті чесноти, що їх юнак Онацький сорок років тому приніс із собою на послуги національному ділу і що їх проніс, нічого з них не загубивши, до нинішніх днів.

Висланий урядом УНР на становище секретаря дипломатичної місії в Римі, з переходом уряду до екзилю, Онацький залишається в Італії, розвиваючи тут широку пропагандивну, інформативну та харитативну діяльність. Одночасно віддається він науковій праці, складає великий українсько - італійський і італійсько - український словник, розміром на 4.000 сторінок (перший у виданні Італійського Національного Ін-

(Продовження на 3-ій стор.)

З НАШИХ БУДНІВ

ЩЕ РАЗ НА СОЮЗІВЦІ

Хочете забути щоденні, домашні турботи, страх перед хворобою, війною, Хрущовим та іншими ґанґстерами — поспішайте, поки час і пора, на Союзівку! Це не реклама та й не пропаганда, це, можна сказати, кровна життьова потреба й необхідність.

Забуття усіх „троблів" і тривог можна там знайти передусім у солодкому безділлі та відпочинку, на лоні природи, в затінку дерев чи у зелених водах басейну. Можна його пошукати в клюбі „Веселка" і на народному гулянні під зоряним небом „Союзівки", можна знайти в різних видах спорту і фізкультури. Тут саме треба поставити за світлий приклад нашого будівничого мостів, інж. Мирона Лепкалюка, який з ранку до ночі невтомно гасає по тенісових кортах, приготовляючись до великого змагу за мистецтво в день Свята Праці.

У противенстві до пана інженера, я люблю шукати спочинку чи там забуття в романтичному затишку — над Черемошем з його грайливими водоспадами, що їх справді можна так назвати, коли в річці є вода. На жаль, під час мого побуту посуха висушила т. зв. „ванєнки" до одної краплинки, і ніхто не міг зарадити цій біді, ні пан Квас, ані такий всесторонній майстер, як пан Берізка.

З сумом споглянувши на опустілу святиню мрій, що нагадувала декорацію до п'єси Лесі Українки „На полі крови", поніс я свої мощі над прекрасний бассейн... Але тут, в цьому людському муравельнику, я завжди почуваю себе трохи так, як загублена людина. Може й мав рацію друг Понеділок, коли казав: „Вибачте, Івасю, але ви, з своєю фігурою, не пхайтеся між культурну публіку!" І справді, там, над цим басейном, стільки краси і сили, стільки того дівочого квіту, аж за очі хапає, і людину середнього віку, з відповідним „капіталістичним" накопиченням, обгортає лише тиха мелянхолія, коли на це все дивиться.

Та досить грішних думок і забаганок, пора врешті знайти своє місце під сонцем і на землі та погодитись з твердими фактами життя. Тож залишімо спокусливий басейн з його німфами і русалками, а в покорі спрямуймо свої стопи в іншу тиху закутину, туди, в напрямі „Києва", де під високими кленами й берестами стоїть дерев'яна капличка . . У ній щонеділі правляться Богослуження при співучасті гарно зіспіваного жіночого хору під управою проф. Володимира Цісика. Тут виголошує свої вдумливі й недовгі проповіді всіми люблений парох Союзівки і Сумівки, о. Любомир Гузар. Запевняю Вас, що в цій зеленій святині, якій за склепіння служить чисте, голубе небо, Ваші втомлені й стривожені душі знайдуть теж багато рівноваги і спокою, так нам усім потрібного в ці неспокійні часи.

Так то все знайдете на „Союзівці" — духовну опіку і культурну розвагу, відпочинок, розраду душі і тіла та всякі несподіванки. А коли відвідаєте її в цю суботу і неділю, то будете ще й свідками небуденного свята — величавих Шевченківських Днів, що завершаться великим концертом при участі таких наших артистичних сил, як п-ні Марія Лисогір і Мирослав Скала - Старицький. Тож до милого побачення на Союзівці!

Ікер

М. П-к

ЛИСТИ З САН ДІЄГО

(2)

Не всі 100.000 посад у Сан Дієго чекають на свіжу робочу силу, бо тут є й свої безробітні, але відомі нам українські родини, що недавно сюди поприїздили, гарно влаштувались на праці.

По оглядинах Поінт Лома з околицями молодь вирушила до Президіо Парку — колиски Сан Дієго.

Виконуючи волю еспанського короля, падре Джуніперо Серра заложив 1769 р. місію на вершині чудового Президіо Парку, а попід горою заснував оселю, яка називається тепер „Старе місто".

Провідник - школяр повів нас уздовж старих монастирських мурів з баштами із червоної цегли, показав рештки оборонних валів, могили полеглих, грот, сліди підземного ходу з монастиря до оселі, камінням зазначене місце першої церкви, величезний грубий хрест, що його поставив падре Серра у пам'ять полеглих піонерів, та бронзову фігуру самого основоположника.

На північному розі парку, над неприступною кручею стоїть величний будинок історичного „Серра-Музею", що своєю конструкцією цілковито пригадує першу каліфорнійську церкву. Побудовано його року 1929 у пам'ять заслуг падре Серра.

Але не встигли еспанські піонери як слід влаштуватись, — продовжує наш провідник, — як восени 1770 року індіяни вчинили на них напад і з сорока піонерів вирізали дев'ятнадцять, а кільканадцять тяжко поранили. Лише небагатьом вдалося щасливо уникнути смерти. Падре Серра призначив був вже й день св. Йосипа, 19 березня 1771 року, щоб назавжди покинути Сан Дієго, але якраз у той день надійшли еспанські кораблі, які й врятували нещасливців від загибелі.

Після нападу індіян падре Серра багато разів звертався до центральної влади за допомогою, але щойно 1774 р. прибула невеличка залога, що складалася з команданта та 15 вояків, яка вибрала собі стратегічний пункт з оборонними мурами й валами на вершку гори Президіо Парку. Тож місія мусіла перенести свою садибу на 6 миль вгору по ріці Сан Дієго, де й заклала великий і міцний монастир, щоб провадити свою цивілізаційну та місіонарську діяльність.

Далі наш молодий провідник повів нас до відділу музею, що складався з кількох скляних шаф та старовинних скринь з музичними інструментами, нотами, бальовими сукнями та іншими старовинними речами. Цей відділ музею належить до періоду 1827-1849 років, періоду найвищого розвитку Сан Дієго як культурного центру Каліфорнії.

У короткій історії „Сан Дієго 1542-1888" Едв. Давидсона згадано з десяток знаменитих у той час сальонів, де збиралась видатні письменники, поети, актори, музиканти, де влаштовувано концерти, вистави, відбувались забави, де можна було побачити рідкісні музичні інструменти. У багатих домах відбувались розкішні гостини, що відзначались не лише кількістю і якістю страв та дорогих напоїв, а і високоартистичними виступами тогочасних знаменитостей.

13 січня 1847 року, коли закінчилась війна Америки з Мехіко, Каліфорнія була приєднана до ЗДА. За переписом 1847 року, в Сан Дієго було тоді мешканців: 248 білих, 483 індіян, 1550 диких індіян, три негри та три ірляндці.

Під цей час історик Смит верхи на коні об'їздив Каліфорнію. Він оповідає про господарський розвиток Сан Дієго, про його оливнові та дактильові сади, про орнаментяку, архітектуру будівель. В 1850 р. у Сан Дієго побудовано перший корабель і урухомлено пошту.

Показуючи на рельєфний плян старого Сан Дієго, провідник оповів, що в році 1851 розпочались праці над плянуванням та розбудовою міста. В 1867 році Алоїз Е. Гортон закупив і перепродав більшість території Сан Дієго за 267 дол. Але А. Гортон не був звичайним земельним спекулянтом, — це була людина даленої орієнтації. Одного разу, переїжджаючи прибережними пустинями, він вирішив закласти там нову дільницю міста. Парцелюючи набуті за 267 долярів терени, О. Гортон зажадав, щоб будівництво у новій дільниці провадилось пляново, за дозволом та контролею міської управи. Року 1868 заложено Бальбоа парк, площею у 1400 акрів, — тепер найкращий у світі парк.

Будинок бібліотеки, що знаходиться у центрі міста при 8-ій вулиці, своїм зовнішнім виглядом заслуговує радше на назву „Скляного палацу". У фронтовій частині займає він цілий бльок, і коли ми хотіли увійти всередину, скляні, без жадного обрамування, двері, автоматично перед нами відчинились. Ми відразу відчули, що знаходимось у храмі науки.

Тиша, комфорт, взірцевий порядок. За столами заглиблені в книжки люди. Нас поінформували, що це є одна з найновіших бібліотек Америки, що нараховує 500 тисяч книжок. Вона має два відділи: юридичних наук і при музеї — натуральної історії. Крім того, у місті є ще 13 філій загального значення. На другому поверсі бібліотеки міститься спеціяльний відділ Каліфорнії.

Ліяна Ф. та Оксана Г., що цікавляться питанням початків поселення українців у Сан Дієго, показали нам „Сан Дієго Директори" за 1887-1960 роки і українські прізвища, які там зазначені. Вони переглянули вже деякі й церковні та цвинтарні хроніки, а тепер висловили побажання, щоб справу історичного дослідження українського поселення у Сан Дієго провадила у всекаліфорнійському маштабі українська громада, нав'язавши контакт з українськими громадами Сан Францісків, Лос Анжелесу та інших міст, в порозумінні з Західньо - Американською філією УВАН-у у Денвері, Колорадо. Ініціятива заслуговує на повну підтримку.

У неділю наша молодь зібралась коло „Української Хати" у Бальбоа Парку.

Понад дві години обходили ми стежками й алеями цей знаменитий парк, розташований у самому центрі Сан Дієго, подивляючи різноманітність, красу й багатство його фльори, оглядаючи окремі садки з тисячами бігоній, троянд, камелій, кактусів, найделікатніші чудові квіти в ботанічному будинку, терени, призначені для пікніків, долину пальм, що репрезентує всі роди пальм з цілого світу.

ПРО УКРАЇНСЬКУ МАЛУ ЕНЦИКЛОПЕДІЮ ТА ЇЇ АВТОРА

(Закінчення зі стор. 2-ої)

ституту), пише сотні політичних статтей до української й італійської преси, репортажів, есеїв, робить низку перекладів з кращих творів італійської літератури (на жаль і донині неопублікованих), нав'язує взаємини з видатними італійцями з політичного і культурного світу, приєднуючи їх до української справи, студіює сольоспів і музику, а бувши членом Організації Українських Націоналістів, тісно співпрацює з Євгеном Коновальцем. Двері дому Онацьких завжди були широко відчинені для всієї місцевої української колонії і для чужинців, що бажали мати відповідні інформації про українські справи. Тож не диво, що проф. Онацький придбав собі недекретований титул українського амбасадора в Римі.

Кипучу діяльність в Італії перериває виїзд до Арґентини, зумовлений політичними змінами, які зайшли в Італії після закінчення війни. На новому місці поселення Онацький швидко входить у звичну колію громадської, журналістичної і наукової праці. Згодом стає він тут центральної фігурою в акції погодження політичних крайностей, що анархізували організовану працю нашої колонії, а очоливши на декілька років Українську Центральну Репрезентацію, високо підносить її престиж серед своїх і чужих. Як і в Римі, мешкання п-ва Онацьких в Буенос Айресі стає в четвергові „журфікси" місцем літературних вечірок, зустрічей мистців, дебат на мистецькі та громадські теми, імпровізованих концертів і взагалі вечорів, овіяних особистим чаром господарів.

Значну, хоч і невидну, ролю в творчій праці свого чоловука відіграє дружина професора Онацького, пані Ніна, відома як невтомна діячка Союзу Українок, ініціятор створення дитячих клюбів, зв'язкова до чужинецьких організацій, всюдисидуща, де лише робиться корисне діло для організації жіноцтва чи національного виховання дітвори.

Уділ п-і Ніни в досягненнях проф. Онацького не тільки в тому, що вона, як активний організатор побутових справ, забезпечує чоловікові можливість посвячуватися громадській і науковій праці, але і в тому, що її чітко окреслена індивідуальність, її патріотизм, гуманізм і особиста культура просто не можуть не мати впливу.

В останній час проф. Онацький, крім редаґування тижневика „Наш Клич" цілковито віддався вивершенню УМЕ.

Мені доводилось зустрічатися з друкованими й усними закидами на адресу УМЕ, мовляв, її одноавторство, її неприхований суб'єктивний підхід до поодиноких явищ, публіцистичний стиль її викладу, невспівмірна розробка окремих гасел відбирають їй поваґу і познаки наукового твору.

Я радо признав би слушність закидам робленим творові проф. Онацького, якби мав певність, що популярність, навантаженість викладу публіцистичними деґресіями чи екскурси в інші ділянки захитують наукову основу правильно з'ясовуваних фактів. Так само я відмовив бо проф. Онацькому право називати свій твір енциклопедією, якби ми мали устійнений стандарт на многоавторство енциклопедії, а в тому й клявзулю про непорушність принципу наукової правдивости і, як я згадав, пропорційного підходу до гасел.

Але, як нам відомо, ніхто тямущий не зумовлює ступеня енциклопедичности даного твору кількістю його авторів, а проф. Онацький аж таких грубих порушень, як наукової правдивости, як це роблять найбільші енциклопедії світу, а в тім і Енциклопедія Брітаніка у відношенні до України і української культури, таки не допускається, вірніше, зовсім не допускається.

УМЕ подумана не як книга знання такого типу, що її може український читач і його діти надибати на всіх місцях поселення, в різних мовах, характерах і розмірах. УМЕ подумана, власне, як книга, що за енциклопедичним зразком інформує в першу чергу про Україну, а основніші і загальнолюдські знання пов'язує з пізнанням українства. Звичайно, такої книжки український читач не знайде в чужих мовах, не знайде її і в українській книгарні, бо Українська Загальна Енциклопедія це знову таки зовсім інший тип книжки і УМЕ вона, в деяких відношеннях, аж ніяк не заступить.

Обвинувачування в суб'єктивізмі УМЕ мали б тільки тоді якусь стійкість, якби особа її автора своєю діяльністю чи національною мораллю будила у нас якісь застереження.

Високий ідеалізм, національно - громадська зразковість проф. Онацького дають ґарантію, що його суб'єктивізм, як автора УМЕ, може бути оспорюваний тільки і тільки на партикулярних площинах, але ніколи засуджуваний із загальнонаціонального становища.

Очевидно, не вільна УМЕ, крім друкарських та коректорських, і текстуальних гріхів. А тому, що їх, либонь, таки найменше і вони зовсім невинні, прощаємо з легким серцем проф. Онацькому, наприклад, силу його уяви, з якою він зумів вникнути в спосіб думання печерної людини і збагнути, як саме вона оцінювала рисунки печерних мистців. Даруємо і той висновок зроблений проф. Онацьким, що, власне, така оцінка печерника лягла в ґенезу символічно-реалістичного мистецтва. (Див. „Мистецтво").

Виношу свої міркування про УМЕ на сторінки газети не як фаховий критик, а як рядовий читач, як батько доростаючих дітей, спрагнених пізнати свою небачену батьківщину, як виховник молоді, про яку знаю, що вона частогусто вступає в дискусії з товаришами, а то й своїми шкільними професорами, захищаючи правду про Україну, нарешті, як колеґа викладачів українознавства, які шукають цікавих матеріялів до своїх викладів і в УМЕ знайкуть їх подостатку. З кожного становища мушу дати УМЕ високу оцінку.. Бо це книжка, яка, крім окресленої категорії знання, засіває в душу молодого читача почуття національної гордости і гідности, що навіває пахощі і глибоку поетичність нашого фолкльору, що скріплює і розпалює прагнення посвяти, боротьби і труду для нашої прекрасної батьківщини, а врешті заохочує до вивчання її літератури і мистецтва.

Тому, коли друкування цієї цінної книжки добігло до половини, хотілося б мені переслати цими рядками її Шановному Авторові вислови щирої вдячности і заохоти до успішного вивершування його цінної праці, не тільки від себе, але й від усіх тих читачів, що так нетерпляче чекають на появу чергової книжки УМЕ.

Хотілося б подякувати і Достойній Адміністратурі УАП-Церкви, очоленої Впр. о. Б. Арійчуком, що, змагаючись з найбільшими матеріяльними труднощами, просто якимось чудодіянням уможливлює появу книжки за книжкою — УМЕ.

А вже не в порядку вдячности і подиву до нашого споживача книжки треба підкреслити факт, що УМЕ друкується в накладі тільки однієї тисячі.

Успіх українського студента

До довгої черги успіхів нашої студіюючої молоді в цій країні можна зачислити осяг Ореста Ігора Дячка з Вашинґтону. Від 1958 року Орест студіює фізику на Мерилендському Університеті. Цього року, за загальний високий поземв науці і зокрема за похвальні оцінки з фізики й математики дістав він повну стипендію на останні два роки студій — 1961-62 і 1962-63.

Орест є сином нових іміґрантів із Західньої України — інж. Теодозія і Стефанії з Возняків, Дячків. Сам він народився вже під час війни в 1940 р. в Німеччині. Опісля, як тисячі інших наших скитальців, прибув до цієї країни з родиною в 1949 році і тут поселився в Вашинґтоні.

В 1958 р. закінчив Орест середню школу (гайскул), здобуваючи сімнадцяте місце на всіх 190 абсольвентів. Вже в гайскул проявляв він особливе замилування до фізики й математики.

Орест Ігор Дячок

Вступивши на Мерилендський Університет, Орест мав намір і почав студіювати цивільну інженерію, але вірність предметові свого замилування казала йому перекинутись на фізику — цю, зрештою таку важливу ділянку в наш час. І в ній він тепер здобув стипендію. Але замилування до цих строгих природничих наук зовсім не звужують широких зацікавлень Ореста Дячка. Він активний у спорті, в якому, не обмежуючись до одного роду, схиляється до всесторонности, від м'ячових ігор до важкої атлетики. Цікавиться музикою і не раз пописувався грою на акордіоні на публічних виступах. Виступав теж в народних танках, але модерні танки, особливо, як засіб товариського життя молоді є теж полем його активного зацікавлення. Велику частину свого часу посвячує Орест громадському життю. Має він „пластове виховання": зачав його в американському скавтінгу, але скоро в 1954 році, вступив до Пласту. Досі відбув він вже три пластові табори, а в 1958 р. був виховником юнаків на пласт. оселі в Іст Четгем. Є він теж активним членом Української Студентської Громади на Мерилендському Університеті, а в Вашинґтонській Студ. Громаді є тепер заст. голови. Не зважаючи на широкі зацікавлення й активність, Орест Дячок присвячує головну свою увагу і пильність своїм студіям, тому успіх його, в виді стипендії, такий заслужений.

Ю. Ст.

УВАН (Канада) пам'яті Ю. Русова

Дня 11-го серпня відбулося в Українському Народному Домі в Вінніпеґу жалобне засідання Української Вільної Академії Наук у Канаді, присвячене пам'яті дійсного члена УВАН проф. д-ра Юрія Русова. Засідання відкрив і проводив ним д-р М. І. Мандрика. Доповідь про наукову й громадську працю Спочилого виголосив д-р Яр. Рудницький. Висловлено співчуття родині д-ра Русова. Вибори нового дійсного члена УВАН на місце Спочилого назначено на осінь ц. р. (Як відомо, УВАН у Канаді згідно з актом інкорпорації з 1958 р. має тільки 12 дійсних членів у своєму складі, крім членів-співробітників і кореспондентів).

(Б. Г. С-р)

Спорт

УСК НЮ ЙОРК ВИПРОБОВУЄ НОВИХ ЗМАГУНІВ НА ПІКНІКУ, 27-ГО Ц. М.

В неділю, 27-го серпня ц. р. УСК Ню Йорк влаштовує спортові змагання в „Українському Селі" в Бавнд Бруку, Н. Дж. В програму входять товар. футбольні змагання з минулорічним мистцем стейту Ню Джерзі УСТ „Чорноморська Січ" Нюарк, Н. Дж. УСК використає ці змагання на випробування частини нових змагунів. Передбачений склад УСК-у (в дужках подаємо попередній клюб змагуна): Ю. Кулішенко (УСО „Тризуб" Филаделфія, СК, Нюарк), О. Ховайло — А. Гарвін (Італія, Бронто), Р. Підгорецький, Х. Цап, В. Фрайтаг (Гакоа, Ню Йорк), Є. Чижович, В. Форнеро (Рома, Торонто), Я. Бахнівський (новоприбулий з Бразилії), Т. Паук, Т. Молвей (Олстер Юнайтед, Торонто), Б. Лі (Олстер Юн. Торонто), Е. Моралес, І. Маланчук, Д. Мілтон (Олстер Юн., Торонто), О. Наливайко.

З огляду на те, що в Канаді ще не закінчився сезон, не зможуть взяти участи в цих змаганнях такі змагуни УСК-у: Дж. Керні (Рома, Торонто), В. Чижович, Т. Пирдон (Білі Орли, Торонто — до речі цього змагуна вже бачили українці Ню Йорку в змаганнях (ФК Нюрнберґ — ФК Сондерленд 1:1 — декілька років тому). Дж. Росс і Т. Гвайлі (обидва з Олімпії, Торонто). Очевидно, що не всі названі змагуни - чужинці будуть змагатися в УСК-у в сезоні — тільки найкращі з них. Для цього і УСК випробовує їх в перших передсезонових змаганнях.

Відбиванковий трійковий турнір чоловіків.

В програму пікніку також входить відбиванковий турнір. До участи запрошено: УСО „Тризуб" Филаделфія, УВК Пасейк, БСК „Ньоман" Савт Рівер, УСТ „Сян" Ютика, УСТ „Довбуш" Ню Гейвен, „Пласт" Ню Йорк. Початок турніру о годині 10.30 ранку.

Реєстрація змагунів і тренінґи.

Кожного вечора в домівці УСК-у при 12 Ст. Маркс Плейс провадиться реєстрація змагунів до всіх футбольних дружин сеньйорів. Тренінґи відбуваються кожного вівтірка і четверга в Сентрал Парку від години 6.30 вечора.

Роман Лисняк

УСПІХИ СПОРТОВЦІВ ЧОРНОМОРСЬКОЇ СІЧІ НЮАРК, Н. ДЖ.

Два визначні шахісти Чорноморської Січі д-р О. Попович та інж. Л. Блонарович здобули чергові великі успіхи — перші нагороди в дружинових мистецтва Америки, що відбулися в м. Ролі, Норд Каролайна в днях 14—16 липня ц. р.

Д-р О. Попович одержав нагороду за найкращий вислід 4:0 на першій дошці й інж. Л. Блонарович поділив таку нагороду за найкращий вислід на другій дошці 4½:1½ (3 виграні, 3 реміси).

Згадані наші чолові шахісти належать до Американської Шахової Федерації і тому беруть участь в усіх турнірах і за першенство в змаганнях Федерації.

Дотеперішні осяги:

Д-р О. Попович: Чемпіон стейту Ню Інґленд в роках 1957 і 1958. Чемпіон Стейту Ню Джерзі в 1959 р. Віцечемпіон великого турніру, так званого „Вестерн Стейтс Опен Чемпіоншіп", який відбувся в днях від 30 червня до 4 липня ц. р. з участю 162 найкращих шахістів Америки. Перше місце здобув кількакратний репрезентант Америки Роберт Бирн.

Інж. Л. Блонарович: Чемпіон Стейту Ню Джерзі в 1956 і 1957 рр. Віце-чемпіоном турніру званого „Істерн Стейтс Опен в 1955 р.

Крім цього обидва наші репрезентанти брали участь в Американських турнірах, так зв. „Юнайтед Стейтс Опен" в Ню Орлінс, Луізіяна в 1954 р., Клівленд, Огайо в 1957 р. та Сент Луїз, Мізурі в 1960 р., в яких доходили до першої 15-ки і 10-ки.

Відбиванка.

В цьогорічному відбиванковому турнірі жінок за переходову чашу УРСоюзу, який відбувся на відпочинковій оселі „Верховина" в дні 6-го серпня, взяли активну участь обидві дружини Чорноморської Січі. Перемігши всіх своїх суперниць, Чорноморська Січ І здобула першенство турніру, а через це й Чашу УРСоюзу.

Висліди в сетах: Чорноморська Січ 1 — Чорноморська Січ II 2:0; Чорноморська Січ I — „Тризуб" Филаделфія 2:0; Чорноморька Січ I — „Довбуш" Ню Гейвен 2:1.

Склад дружини: Л. Лапичак (капітан), Н. Хома, Т. Турянська, С. Олесницька, Л. Клачко, В. Мельник, неприявна М. Кедань.

Опікуном жіночої ланки відбиванки є Адріян Лапичак.

Футбол

Перша дружина Чорноморської Січі під новим керівництвом ланкового О. Голюки та спеціяльного опікуна Ю. Іванкова інтензивно приготовляється до чергового футбольного сезону. Як відомо, в минулому сезоні футболісти Чорноморської Січі осягнули великі успіхи, здобувши вдруге першенство СУАСТ-схід і Чашу УНСоюзу, а далі чемпіонат Мейджор Ліги Ню Джерзі (групи південь), разом із цим цінні трофеї та врешті друге місце за Чашу Ню Джерзі.

Щоб гідно репрезентувати український спорт і в наступному сезоні, Управа Січі робить усе можливе для піднесення до ще вищого рівня усіх ланок, при чому футбольної репрезентації особливо.

До основного минулорічного складу дружини будуть включені нові українські таланти, з яких декілька уже взяли участь у пробних товариських змаганнях Чорноморська Січ — УСК Бриджпорт 12 серпня ц. р. на відпочинковій оселі „Верховина". Зустріч закінчилась перемогою Чорноморців 5:4.

Четверо воріт для „січовиків" здобув Мирон Гура, минулорічний „король стрільців" Чорноморської Січі, вибраний також найкращим змагуном між професійними юньйорами Інтернаціональної Ліги В. Какса.

Омелян Твардовський

Микола Володимир Головецький одержав титул доктора

П'ятого червня ц. р. Микола Вол. Головецький одержав ступінь доктора стоматологічної хірургії на Джорджтавнському університеті у Вашингтоні. Батьки його Іван й Олена, живуть в Лорейні, Огайо.

Раніше, у червні 1955 р. молодий Микола закінчив консулярно - дипломатичний відділ на факультеті закордонної служби цього ж університету. В роках 1955—56 працював при „Місячнику Російських Публікацій", (Monthly List of Russian Accessions), що його видає Конгресова Бібліотека; при цьому поглиблював свої студії на факультеті права в університеті Джорджтавн.

У літі 1958 року був покликаний до армії ЗДА, де закінчив старшинський вишкіл, та в сучасну пору сповняє службу в ступені поручника в активних резервових частинах армії ЗДА.

Від 1957 р. є затруднений як спів - автор у публікації „Підручник - показник серцево-кровоносних чинників" при Американській Академії Наук, яка видала перший том друком у грудні 1960 року.

По закінченні стоматологічних студій Микола переходить практику у шпиталях: Військових Ветеранів ЗДА; Крайовому Інституті Здоров'я; Інституті Патології Збройних Сил ЗДА.

Микола належить до таких професійних товариств: Українське Лікарське Товариство Америки; Т-во Американських Стоматологів; Пенсилвенійське Стоматологічне Товариство; Товариство Військових Хірургів Америки; Американське Товариство Міжнародного Права.

По відбутті практики Микола Головецький плянує відкрити канцелярію у східній Пенсилвенії. Микола є одружений з донькою д-ра Івана Олексишина, професора геології Бостонського університету. Дружина Ольга є затруднена у шпиталі Військових Ветеранів, де працює, як фізіологічний хемік.

Мирон Пилипець

● В Ізраїлі за остаточним підрахунком голосів з останніх парляментарних виборів урядова Мапай - партія прем'єра Давіда Бен Гуріона дістала 42 мандати, але втратила 6, націоналістична Герут дістала 17, лібeрали 17, Релігійний Фронт (три релігійні партії) 12, „соціялістична" Мапан 9, комуністи 5 і т. д. Всіх місць в парляменті 120, а заступлених там 11 партій.

● Індійський прем'єр Неру перевів довгу нараду з одним із лідерів племен сикхів, що їх духовий лідер, 76-літній Тара Сінґ голодує вже від 15-го серпня на знак протесту проти небажання індійського уряду створити для сикхів окрему провінцію з їхньою мовою „пунджабі", як урядовою.

РОЗШУКИ

Мама з дому ВЕРЕЖНА, пошукує сина
ОЛЕКСІЯ БЕЗЛИКА,
народж. 1927 р. Хто знав би про нього, або він сам, прошу зголоситись на адресу:
Mary BEZLYK
Rd. 1, Box 103
Granton, Wics., USA
Заграничні газети прошу про передрук.

Пошукую батька,
АНДРІЯ ДЕНИС,
який виїхав на еміґрацію в 1923 році. Правдоподібно перебуває в Канаді. Хто знав би про нього, або він сам, прошу писати до:
Maria DENYS-GAFYCZ
130 Sussex Street
Jersey City, N. J.

Пошукую
ПАВЛА КОВАЛЮКА,
з села Висіцька повіт Броди, який жив у 1946 році в Бруклині. Хто відшукає його, одержить від мене $20.
Stefan KOWALUK
1804 3rd Avenue
New York 29, N. Y.